

بنام خداوند جان و خرد

روانشناسی بالینی کودکان (۱)

با تأکید بر سبک مصاحبه بالینی

دکتر علی زندگانی
دکترای روان‌شناسی

دکتر علی اکبر ارجمند
دانشیار دانشگاه تهران

فهرست نویسی فیبا

سرشناسه	: ارجمندیا، علی اکبر، ۱۳۵۴ - Arjmandnia, Ali Akbar
عنوان و نام پدیدآوران	: روانشناسی بالینی کودک (۱): با تأکید بر سنجش و مصاحبه بالینی / علی اکبر ارجمندیا، علی فراهانی.
مشخصات نشر	: تهران، رشد فرهنگ، ۱۳۹۶.
مشخصات ظاهری	: ۱۶۰ ص.
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۸۸۶۷-۰۱-۲
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
موضوع	: روان شناسی بالینی کودکان Clinical child psychology
موضوع	: روان شناسی Child psychology -- کودکان
شناسه افزوده	: فراهانی، علی، ۱۳۶۵ -
رده بند: سگره	: RJ ۵۰۳/۳/الف ۴ ر ۹ ۱۳۹۶
رد: بدی: بویی	: ۶۱۸ / ۹۳۸۹
شماره کتابشناسی ملی	: ۴۸۲۳۹۴۸
نام کتاب: روانشناسی بالینی کودک (۱): با تأکید بر سنجش و مصاحبه بالینی	
مؤلفان: دکتر علی اکبر ارجمندیا، دکتر علی فراهانی	
ناشر: رشد فرهنگ	
طراح جلد: حمید لچینانی	
صفحه آرای: انتشارات رشد فرهنگ	
لیتوگرافی، چاپ و صحافی: واصف	
نوبت چاپ: اول - پاییز ۱۳۹۶	
تیراژ: ۱۰۰۰ نسخه	
قیمت: ۱۶۰۰۰ تومان	

انتشارات رشد فرهنگ

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۸۸۶۷-۰۱-۲

ISBN: 978-600-8867-01-2

آدرس انتشارات: تهران، خیابان مرتضوی، بعد از تقاطع جیحون، پلاک ۷۰۶

تلفن: ۷-۹۷۶-۶۶۸۹۰

Email: Roshdefarhang@yahoo.com

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۷	پیشگفتار
۹	فصل اول: مشکلات دوران کودکی
۱۰	مقدمه
۱۱	مشکلات عمده کودکان
۱۲	مراجعه والدین
۱۵	خلاصه فصل
۱۷	فصل دوم: سنجش
۱۸	مقدمه
۱۸	ابزارهای سنجش کودک
۱۹	مشاهده
۲۲	مصاحبه
۲۶	ساختار مصاحبه
۲۸	آزمونهای روانشناختی
۲۹	آزمون‌ها و مقیاسها
۳۲	بازی
۳۳	نقاشی
۳۵	شرح حال نویسی
۳۶	خلاصه فصل
۳۷	فصل سوم: اجرای مصاحبه بالینی: ملاحظات ویژه در اجرا
۳۸	چگونه باید مصاحبه را آغاز کرد؟
۴۱	مراحل رشد روانی- اجتماعی نظریه اریکسون
۴۱	دوره‌ی کودکی
۴۴	دوره نوجوانی
۴۵	دوره بزرگسالی
۵۲	نکات مهم جلسه‌ی اول مصاحبه برای روان شناس
۵۲	مقاومت کودک به عنوان یکی از موانع مصاحبه

۵۵	مقاومت کودک و گامهای غلبه بر آن
۵۹	جلسه نخست مصاحبه؛ اهداف و ملاحظات
۶۱	چیدمان دفتر کار و وضع ظاهری روانشناس
۶۳	ملاحظات ویژه در مصاحبه با کودک
۶۸	معاینه کودک
۷۲	خلاصه فصل
۷۵	فصل چهارم: مشاوره با کودکان دارای شرایط بحرانی
۷۶	مقدمه
۷۷	افسردگی و خودکشی کودکان
۸۷	سوء استفاده جنسی از کودک
۸۹	روش‌های کلی مشاوره با کودکان که مورد سوء استفاده قرار گرفته‌اند
۹۴	کودکان طلاق
۱۰۵	منشور کودکان طلاق
۱۰۷	موضوع مرگ و مردن در مشاوره کودک
۱۱۳	خلاصه فصل
۱۱۵	فصل پنجم: مصاحبه با کودکان با نیازهای ویژه
۱۱۶	مقدمه
۱۱۶	کودکان با نیازهای خاص
۱۲۱	چگونگی مشاوره با کودکان با نیازهای خاص
۱۲۳	مصاحبه بالینی با کودکان کم توان ذهنی
۱۲۷	مراحل مصاحبه با کودکان کم توان ذهنی
۱۳۱	اصول کلی مصاحبه بالینی با کودکان کم توان ذهنی
۱۳۹	چگونگی مشاوره با والدین کودکان با نیازهای خاص
۱۴۳	خلاصه فصل
۱۴۵	ضمیمه: پرسشنامه اختلالات رفتاری راتر
۱۴۶	پرسشنامه اختلالات رفتاری راتر:
۱۴۶	پرسشنامه اختلالات رفتاری راتر
۱۴۹	فهرست منابع

اختلالات دوران کودکی یکی از علت‌های عمده مراجعان به مراکز مشاوره و کلینیک‌های روان‌شناختی در سراسر جهان و همین‌طور ایران است. از جمله مشکلات و اختلالاتی که مبنای مراجعه مراجعان محسوب می‌شود عبارتند از اختلالات رفتاری، یادگیری، شناختی و عاطفی هیجانی. از این رو بر روان‌شناسان و مشاوران کودک فرض است که خود را مجهز به اصول و فنون روان‌شناسی بالینی کودک، اصول و فنون سنجش و مصاحبه بالینی و شیوه‌ها و مدل‌های مؤثر درمان و توانبخشی در حوزه کودک و نوجوان نمایند. از آنجایی که منشأ بسیاری از مشکلات و اختلالات دوران کودکی به سیستم‌های خانوادگی و الگوهای محیطی و سبک والدین و بزرگسالان مرتبط می‌شود ضروری است که روان‌شناسان و مشاوران کودک، نوجوان، نوجوان به فنون و مدل‌های مرتبط با حوزه خانواده و بزرگسالان نیز آگاهی داشته باشند. فنون مصاحبه بالینی با کودک و نوجوان به تنهایی راهگشا و تأمین‌کننده نیازهای فعالیت بالینی در حوزه کودک و نوجوان نیست چرا که نیاز است تا متخصص بالینی بتواند با بزرگسالانی - والدین، پرستاران، معلمان مهد و مدرسه و ... که در مساله پیش آمده و یا در درمان آن سهم دارند مصاحبه کند و یا در طراحی درمان آنها را دخیل نماید. چنین رویکردی می‌تواند به صورت جامع‌تر به حل مشکل کمک نماید. روان‌شناس بالینی کودک در فرآیند فعالیت بالینی به دو نوع تغییر می‌اندیشد. تغییر درجه اول که بر کاهش و یا برطرف کردن نشانه‌های اختلال و علائم آن در خود کودک تمرکز دارد و تغییر درجه دوم که عمدتاً بر برطرف کردن ریشه‌ها و علل اصلی مشکل تمرکز دارد. غالباً این علل و زمینه‌ها جایی خارج از سیستم روانی کودک و در بافتی که او در آن رشد کرده است متمرکز است. سبک‌های فرزندپروری، سیستم و کارکرد خانواده، محیط‌های آموزشی و ... از این قبیل هستند. توجه به این دو نوع تغییر در تنظیم مختصات مصاحبه بالینی و طراحی مداخله درمان ضروری است.

کتاب *روان‌شناسی بالینی کودک (۱)*، با تأکید بر سنجش و مصاحبه بالینی مشتمل بر پنج فصل است. در فصل اول به مشکلات دوران کودکی پرداخته شده است، فصل دوم مباحث مرتبط با سنجش را ارائه کرده است. در فصل سوم که تحت عنوان فرآیند اجرای

مصاحبه بالینی تنظیم شده به خواننده کمک می‌کند تا به صورت عملی با فرآیند مصاحبه و معاینه و ملاحظات ویژه آن آشنا شود. مشاوره با کودکان دارای شرایط بحرانی و مصاحبه با کودکان با نیازهای ویژه عنوانهای فصول چهارم و پنجم کتاب هستند. در این فصلها مصاحبه و مشاوره با فرزندان طلاق، کودکان و نوجوانان خودکشی‌گرا، کودکان کم‌توان ذهنی و ... مطرح گردیده است. امید است کتاب پیش رو بتواند مورد استفاده دانشجویان روان‌شناسی و مشاوره در دوره‌های مختلف کارشناسی و کارشناسی ارشد و فعالان حوزه بالینی کودک و نوجوان در مراکز مشاوره و کلینیکهای تخصصی قرار گیرد. بدیهی است که نویسندگان کتاب خود را بی‌نیاز از نقطه نظرات ارزشمند خوانندگان کتاب نمی‌دانند و منتظر دریافت ایدهای مفیدشان هستند. در پایان نویسندگان بر خود لازم می‌دانند از زحمات دوست و همکار فرهیخته جناب آقای دکتر محمدی آریا، مدیر محترم نشر رشد فرهنگ که همواره با توجه و زحماتی ویژه‌ای دارند و زمینه چاپ این اثر را نیز فراهم کردند، تشکر نمایند.

دکتر علی اکبر ارجمندنیا و دکتر علی فراهانی

تابستان ۱۳۹۶